Tarih Okulu Dergisi (TOD) Journal of History School (JOHS)
(2023), 16(63), 616-638
Özgünlük kontrolü intihal.net Authenticity process
DOI No: http://dx.doi.org/10.29228/Joh.62345
Makale türü: Araştırma makalesi **Article type:** Research article
Geliş tarihi 09.05.2022 Submitted date
Kabul tarihi 16.03.2023 Accepted date
Elektronik yayın tarihi 30.04.2023 Online publishing date
Atıf Bilgisi / Reference Information
Kozan, A. (2023). Şeyh Şabân Veli'nin Tarikat Silsilesine Dair Bir Eser: Ömer Fuâdî'nin Silsilenâmesi. *Journal of History School*, 63, 616-638.

ŞEYH ŞABÂN VELÎ'NİN TARİKAT SİLSİLESİNE DAİR BİR ESER: ÖMER FUÂDÎ'NİN SİLSİLENÂMESİ

Ali KOZAN[1]

Öz

16. yüzyıl mutasavvıflarından olan Şeyh Şabân Velî (ö. 976/1569), dönemin Osmanlı tasavvuf ekollerinden birisi olan Halvetilîğin Şabâniyye kolunun kurucusudur. Hz. Muhammed ile başlatılan Şabânilik tarikatına ait silsileler içerisinde tarikat nesebinde Şeyh Hayreddin Tokadî (ö. 937/1530)'nin ardından zikredilmektedir. Söz konusu silsilenamelerden birisi de Halvetî Şabânî dergâhının beşinci postnişini Ömer Fuâdî (ö. 1046/1636) tarafından kaleme alınmıştır. Ömer Fuâdî'nin *Türbenâme, Bülbüliyye* ve *Risale-i Hâbiyye* gibi günümüz Türkçesine aktarılan eserlerinin yanı sıra kelam ve tasavvuf alanlarında otuzun üzerinde manzum ve mensur eserinin olduğu bilinmektedir. Onun özellikle *Menâkıb-ı Şeyh Şabân-ı Velî* isimli eseri, Şeyh Şabân-ı Velî ve Halvetî Şabâniliğinin tanınmasında ve yayılmasında etkili olmuştur. Çalışmamız, Halvetîliğin Şabânî kolunun kurucusu Şeyh Şabân-ı Velî'nin tarikat silsilesine dair Milli Kütüphane 06 Hk 4933/1 kayıt numaralı 1751 istinsah tarihli *Silsilenâme* üzerinedir. Küçük bir tasavvuf risâlesi hüviyetinde olan bu eserin muhteva analizi yapılmış ve Şeyh Şabân Velî'nin tarikat silsilesine yer verilmiştir. *Silsilenâme'*de, tasavvuf kültüründe batınî bilgi ve bu bilgiye ulaşma yolları kısaca açıklanmıştır. Daha sonra Şeyh Şabân Velî'nin icazet aldığı şeyhlerin listesinin Hasan Basri ve Hz. Ali kanalıyla Hz. Muhammed'e dayandırılarak verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halvetîlik, Şabânîlik, Şeyh Şabân-ı Velî, Ömer Fuâdî, Silsile.

[1] Doç. Dr., Samsun Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü, Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, ali.kozan@samsun.edu.tr, Orcid: 0000-0002-8776-2379.

Ali KOZAN

A Work on Sheikh Şaban Veli's Branche Lineage: Ömer Fuadi's Silsilename

Abstract

Sheikh Şaban Veli (d. 976/1569), one of the 16th century mystics, is the founder of the Shabaniyye branch of Khalwatiyya, one of the Ottoman Sufi schools of the period. It is mentioned after Sheikh Hayreddin Tokadi (d. 937/1530) in the lineage of the sequence among the lineages belonging to the Shabanism sect started with Hazrat Muhammad. One of these sequences was written by Ömer Fuadi (d. 1046/1636), the fifth leader of the association of Khalwati Shabani convent. It is known that Ömer Fuadi has more than thirty poetic and prose works in the fields of kalam and mysticism, in addition to his works such as Türbename, Bülbüliyye and Risale-i Habiyye translated into contemporary Turkish. His work especially *Menakıb-ı Şeyh Şaban-ı Velî* was influential in the recognition and spread of Sheikh Şaban Veli and the Shabaniyye branch of the Khalwatism. Our study will be on the *Silsilename* with the registration number 06 Hk 4933/1 of the National Library, dated 1751, about the sect succession of Sheikh Şaban Velî, the founder of Khalwati Shabaniyye. The content analysis of this work, which is a small mystic treatise, has been analyzed and the order sequence of Sheikh Şaban Velî has been given. In *Silsilename*, esoteric knowledge in Sufi culture and the ways to reach this knowledge are briefly explained. Later, the list of the sheikhs for whom Sheikh Şaban Veli was authorized was given through Hasan Basri and Hz. Ali, based on Hz. Muhammad.

Keywords: Khalwatiyya, Shabaniyya, Sheikh Şaban Veli, Ömer Fuadi, Silsile.

GİRİŞ

Kelime anlamı olarak birbirine bağlı, daha çok soy kütüğü ve şecere gibi anlamlarda kullanılan silsile tabiri, tasavvuf geleneğinde bir tarikatın birbirlerine icâzet veren şeyhlerin isimlerinden oluşan listeyi ifade etmektedir. Silsile metnini ihtiva eden isimlerden oluşan yazılı belgeye ise silsilenâme yahut tomâr denilmektedir. Muhtelif tarikatlara ait geniş silsilelerin yer aldığı *Silsile-i Tarîk-i Halvetiyye, Silsilenâme-i Celvetiyye, Silsilenâme-i 'Aliyye-i Meşâyıh-ı Sûfiyye* veya *Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye* isimli eserler de bu adla anılmıştır.[2]

Bursevî'nin, *"...nikâhla ehl-i tevhîde bekâ geldiği gibi enfâs-ı tayyibenin biri birine ittisâli ile dahî bekâ gelir. Çünkü nikâh-ı sûrîye kâilsin, nikâh-ı ma'neviyye dahî kâil ol ki silsile-i ma'neviyyedir."* şeklinde ifade ettiği satırlardan da

[2] Abdulbaki Gölpınarlı, *Mevlanadan Sonra Mevlevilik*, İnkılap Kitabevi, 1953, 199; Necdet Tosun, "Silsile", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, c. 37, 2009, 206.

anlaşılacağı üzere tasavvuf kültüründe silsile, bir nikâh-ı manevî olarak görülür.[3] Nikâh ile insan neslinin, meşrû bir şekilde devamının ve muhafazasının sağlanması örneğinde olduğu gibi, manevî nikâh olarak nitelendirilen silsile ile tarikatta geleneğin devamının sağlandığı kabul edilir.[4]

Tarikat geleneğinde bir silsile içerisinde yer almak, icâzet sürecinin ortaya konulması açısından önem arz etmektedir. Tarikat şeyhlerinin silsilelerini Hz. Muhammed'e kadar dayandıran bu eserler, postnişînlik makamına oturan bir şeyhin talebelerinin eliyle oluşturulan kütüklerdir.[5] Tarikatlara ait silsilelerin genellikle Hz. Ali veya Hz. Ebûbekir'e kadar uzandığı görülür. Hz. Ali'ye ulaşan silsileye Aleviyye, Hz. Ebûbekir'e ulaşana ise Sıddîkıyye(Bekriyye) adı verilir. Hâcegân tarikatı ve Nakşibendiyye dışında diğer tarikat silsilelerinin Hz. Ali'ye dayandığı bilinmektedir. Silsile geleneğinin ilk dönemlerde şifahî yolla aktarıldığı, daha sonra XII. yüzyıldan itibaren tarikatların kurulmaya başlamasıyla yazıya geçirildiği kabul edilir.[6]

1. Ömer Fuâdî (ö. 1046/1636) ve Şabânîlik'teki Yeri

Silsilenâme müellifi Ömer Fuâdî, 1560 senesinde Kastamonu'da doğmuştur. Medrese tahsilini yaparak bir ara müftü kâtipliği görevini yürütmüştür. Daha sonra tasavvufa yönelerek Şabâniyye dergâhında üçüncü postnişin Abdülbâki Efendi (ö. 997/1589)'ye intisabından sonra üç yıl hizmet etmiştir. Şeyhinin ölümü üzerine (1589) de seyrü sülûk sürecini dergâhtaki dördüncü şeyh Muhyiddin Efendi (ö. 1013/1604)'den tamamlamıştır. Muhyiddin Efendi'nin vefatının akabinde ise otuz iki yıl şeyhlik makamına oturan Ömer Fuâdî, Şabânîliğin beşinci şeyhi olarak kabul edilmiştir. Vefatını müteakiben Şabân Velî Türbesi içerisinde şeyhi Muhyiddin Efendi'ye ait kabrin yanına defnedilmiştir.[7] Ömer Fuâdî, Şabâniyye kolunun müstakil bir tarikat olarak gelişmesine yönelik önemli

[3] İlyas Efendi, *İsmail Hakkı Bursevî'nin Kitâbu's-Silsileti'l-Celvetiyyesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994, 35.

[4] Süleyman Arif Oran, "Silsilenin Tarikatların Gelişiminde Yeri ve Önemi: Eyüp Hâtuniye Dergahı Meşâyih Silsilesi Örneği", *İstanbul Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu-1 Bildiriler*, edt. Hidayet Aydar; Muhammet Ezber, Üsküdar Belediyesi, 2017, 5.

[5] Mustafa Tatcı, "Senâyî Hasan Halvetî'nin Divânı ve Manzûm Bir Celvetiyye Silsilenâmesi", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VI(Bildiriler)*, c. I, edt. Coşkun Yılmaz, Üsküdar Belediyesi, 2009, 356.

[6] Tosun, "Silsile", 206.

[7] İlyas Yazar, "Ömer Fuadi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* TDV Yayınları, c. 34, 2007, 61-62; Fahri Maden-Mustafa Eğilmez, "XIX. Yüzyılda Şeyh Şabân Veli Külliyesi", *I. Uluslararası Şeyh Şabân-ı Veli Sempozyumu-1*, c.1, 2012, 242.

katkılarda bulunmuş ancak Şabâniyye tarikatının gelişip yayılarak kurumsallaşması Karabaş Velî döneminde gerçekleşmiştir.[8]

Ömer Fuâdî, Osmanlı'da selefî hareketin temsilcisi olarak nitelendirebileceğimiz Kadızâdeliler hareketinin evliya kabirlerini ziyaret etme, türbe yapılması, evliyalardan istimdâtta bulunma ve devran yapmanın caiz olduğuna yönelik eleştirilerine *Menâkıbnâme* ve *Türbenâme* adlı eserlerinde şeyhülislam fetvalarına dayanarak vermiş olduğu cevaplar ile Şabânîlik tarikatının meşruiyeti ve yaygınlık kazanmasına öncülük etmiştir.[9] Ömer Fuâdî'nin de mensubu olduğu ve pek çok kola ayrılan Şabâniyye tarikatı, Ahmediyye, Rûşeniyye, Şemsiyye ile birlikte Halvetiyye tarikatına ait dört ana koldan birisi olan ve Cemal-i Halvetî (ö. 899/1494)'ye nisbet edilen Cemâliyye'nin bir şubesi olup Anadolu, Balkan, Irak, Suriye ve Hicaz bölgesinden Hindistan ve Afrika kıtasının iç kısımlarına kadar yaygınlık kazanmış bir ekoldür.[10]

Ömer Fuâdî, Sultan I. Ahmed (ö. 1617)'in oğlu şehzade Sultan Osman himâyesi ile Şabân-ı Velî türbesinin inşaatının başlatılmasına öncülük etmiş ve yine onun gayretleriyle türbe inşası 1020/1611 yılında tamamlanmıştır. Arşiv kayıtlarında türbenin Sultan Abdülaziz (1861-1876) ve II. Abdülhamid (1876-1909) dönemlerinde de tamir gördüğü anlaşılmaktadır.[11]

Otuza yakın eseri olan ve aynı zamanda şairlik yönü de bulunan Ömer Fuâdî, yetiştirdiği halifeler ve *Menâkıb-ı Şabân-ı Velî* isimli menâkıbnâmesiyle Şabân Velî ve Halvetî Şabânîlik kolunun tanınmasında ve yayılmasında önemli katkılarda bulunmuştur.[12]

2. Ömer Fuâdî'nin Eserleri

Ömer Fuâdî'nin eserleri arasında en meşhuru *Menâkıb-ı Şeyh Şabân-ı Velî*'dir. Eser, tekkenin on beşinci postnişinlik görevini üstlenen Şeyh Muhammed Said Efendi tarafından hazırlanarak 1293/1876'da Kastamonu Matbaası'nda

[8] Semih Ceyhan, "Halvetiyye", *Türkiye'de Tarikatlar(Tarih ve Kültür)*, edt. Semih Ceyhan, İSAM Yayınları, 2015, 720.
[9] Yazar, "Ömer Fuadi", 62.
[10] Mustafa Tatcı, "Şabâniyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* TDV Yayınları, c. 38, 2010, 211.
[11] Cemal Kurnaz-Mustafa Tatcı, "Şeyh Şabân-ı Veli", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* TDV Yayınları, c. 38, 2010, 210.
[12] Tatcı, "Şabâniyye", 212; Yazar, "Ömer Fuâdî", 62; Necdet Yılmaz, "Şabânîliğin XVII. Yüzyıl Serencamı", *I. Uluslararası Şeyh Şabân-ı Veli Sempozyumu-1*, c.1, 2012, 205.

basılmıştır.[13] Eserin ikinci bölümünde Şeyh Şabân-ı Velî'nin tarikat silsilesine yer verilmiştir. Şabân-ı Velî tarafından yazdırılan Arapça Tarîkatnâme (Mi'yâr), *Tercüme-i Mi'yâr-ı Tarîkat* adıyla Ömer Fuâdî'nin kaleminden Türkçe'ye aktarılmıştır.[14]

Türbenâme adlı eserinde ise Şabân-ı Velî Türbesi'nin yapılış süreci yer alır. *Bülbüliyye,* mesnevi tarzında manzum olarak kaleme alınan aşk ve vahdet temalı eseridir. *Risâle-i Hâbiyye* de mesnevi tarzında kaleme alınmıştır. Bunların dışında Ömer Fuâdî'nin manzum ve mensur otuzun üzerinde eseri bulunmaktadır.[15]

3. Ömer Fuâdî'nin Silsilenâme'si

Bu kaynak eser, nesih hatla 1165/1751 tarihinde kaleme alınmış yedi varaktan ve her varakta on dokuz satırdan müteşekkil küçük bir tasavvuf risâlesidir. *Silsilenâme*'nin her ne kadar yazarı Fuâdî Ömer bin Mehmed Kastamunî[16] olsa da eserin Ömer Fuâdî'den sonraki bir devirde yazılan müstensih hattı olduğu anlaşılmaktadır. Risâle, Milli Kütüphane yazmalar kataloğunda 06 Hk 4933/1 numarada kayıtlıdır.[17] Eserin giriş kısmında Kur'an'da zâhirî ve bâtınî anlamların bulunduğu ve batınî anlamın kendi içerisinde yedi anlamı olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca Kur'an'ın batınî manalarının Hz. Ali'ye gösterilmesi bahsi yer almaktadır. Zâhir ulemasının ise sadece ilk bâtını görebildiklerini, evliyâullâhın ise batınî manalara muttalî oldukları zikredilmektedir[18].

Günümüzde Şeyh Cemalettin Kunat (d.1933-ö.2013)'a kadar getirilen Şabâniyye silsilesi İbrahim Hâs, Hasan Senâî, Harîrizâde, Nevrekoplu Ahmed Rifat Efendi, Hüseyin Vassâf gibi şahsiyetlerin eserleri ile özel kütüphanelerin raflarında yer

[13] Sâdık Vicdânî, *Tarikatler ve Silsileleri(Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye)*, yay. haz. İrfan Gündüz, Enderun Kitabevi, 1995, 211.
[14] Tatcı, "Şabâniyye", 214.
[15] Ömer Fuâdî'nin eserleriyle ilgili olarak bkz. Yazar, "Ömer Fuadi", 62-63.
[16] Eserde, v. 2a'da, "limuharrire'r-risâle Derviş Ömeru'l-Fuâdî" ifadesi geçmektedir.
[17] Seyyid İsmail tarafından kaleme alınan *Şa'bâniyye Silsilenâmesi* adıyla da bir Şabâniyye silsilesi bulunmaktadır. Bkz. Millet Kütüphanesi Ali Emîrî/Tarih tasnifi, numara 682/1. Bunun dışında İlyas Yazar, Süleymaniye Kütüphanesi'nde de bir silsilenâme nüshası (Silsilename: Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi No:2287/13) olduğunu ifade etmektedir. Bkz. İlyas Yazar, *Ömer Fuâdî, Hayatı Eserleri, Edebi Kişiliği ve Bülbüliyye'sinin Metni,* Hamle Yayınları, 2001, 33.
[18] Seyyid İsmail, *Şabaniyye Silsilenâmesi*, Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Koleksiyonu, 34 Ae Tarih 682/1, v. 1a-6a.

alan risalelerde de bulunmaktadır.[19] Bunlar arasında *Şeyh Şabân Menâkıbnamesi*'nde yer alan silsile, ibtidâ-i silsile şeklinde Hz. Cebrail ile başlamaktadır. Ardından Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hasan Basrî Habîbü'l-'Acemî, Davud-ı Tâî, Marûf el-Kerhî, Seriyyü's-Sakatî, Cüneydi Bağdâdî, Mümşâdu'd-Dineverî, Muhammed Dineverî, Muhammed Bekrî, Vahyeddîn Kadı, Ömeru'l-Bekrî, Eba'n-Necîb Sühreverdî, Kutbeddîn Enherî, Muhammed Necâşî, Şehâbeddîn Tebrîzî, Seyyid Cemal, İbrahim Zâhid Geylânî, Ahî Muhammed, Pîr Ömer Halvetî, Ahî Merem, Hacı İzzeddîn, Pîr Sadreddîn, Seyyid Yahya Bakûtî, Pîr Muhammed Erzincânî, Çelebi Sultân Aksarâyî(eş-şehîr Cemâl Halvetî), Hayreddin Tokadî, Şeyh Şabân el-Kastamunevî, Osman Kastamunevî, Hayreddîn Kastamunevî, Abdulbâkî el-İskilibî ve Muhyiddîn Kastamunevî ile son bulmaktadır.[20]

Ele aldığımız silsilenâmede ise öncelikle, metodolojik bir giriş yapılmış ve tasavvufî kültürün batınî çehresi izah edilmiştir. Bu bağlamda Hz. Peygamber'in dört halifeye ve sâir sahâbe-i kirâmdan ulemâ ve fuzelâya, "*İnsanın zâhiri ve bâtını vardır. Bâtının da yedi bâtına kadar bâtını vardır. Kur'an-ı Kerim'in de zâhiri ve bâtını vardır. O bâtının da yedi bâtına kadar bâtını vardır.*[21]*"* meâlindeki hadis-i şerîfi talîm ettiği zikredilmiştir. Ayrıca Kur'ân ve insan mertebelerinin zâhir ve bâtını anlatılmış, Hazreti Musa Aleyhisselâma ilm-i ledünnü irşâd iden Hazreti Hızır Aleyhisselâm hakkında nâzil olan *"Ve allemnâhu min ledunnâ 'ilmen.*[22]*"* hükmüyle ledünnî manalarını onlara irşâd etmesinin akabinde adı geçen kişilerin ledün ilminin sultanları olduklarından bahsedilmiştir. Daha sonra Şeyh Şabân-ı Velî'nin de dâhil olduğu halifelerin müridi olan âlimlerin zâhir ve bâtın ilminin mertebelerini tamamladıkları ifade edilmiştir.[23]

Onun tarikat silsilesinin, *"...Şeyh Şa'bân Efendi Hazretlerinin hakikat-ı asliyeleri ve silsile-i 'aliyyeleri 'inda'llâhi aliyyu'ş-şân olan Esedullâhu'l-gâlib*

---

[19] Bkz. Mustafa Tatcı, *Hazret-i Pîr Şeyh Şabân-ı Velî,* H Yayınları, 2012, 65; Mustafa Tatcı "Hazreti Pîr Şeyh Şabân-ı Veli ve Şabâniyye", *I. Uluslararası Şeyh Şabân-ı Veli Sempozyumu-1*, c.1, 2012, 59-60.

[20] Ömer Fuâdî, *Menâkıb-ı Şeyh Şa'bân,* Milli Kütüphane 06 Hk 3254/1, 20a-20b.

[21] *"İnsanın zâhiri ve bâtını vardır. Bâtının da yedi bâtına kadar bâtını vardır. Kur'an-ı Kerim'in de zâhiri ve bâtını vardır. O bâtının da yedi bâtına kadar bâtını vardır."* meâlindeki hadis-i şerîf. Taberî bu hadisi Abdullah bin Mesud'dan rivayet etmiştir, bkz. Taberî, Muhammed b. Cerir b. Yezid, *Câmiü'l-Beyân an Te'vili Âyi'l-Kur'ân,* tahk. Abdullah b. Abdülmuhsin-i Türkî, I/22, Riyad 2003. Hadisin senet ve muhtevâ yönünden değerlendirilmesiyle ilgili olarak bkz. Dilaver Selvi, "Her Ayetin Bir Zâhiri Bir Bâtını Vardır Hadisindeki Zâhir ve Bâtın Kavramları Üzerine Değerlendirmeler", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi,* c. 11, S. 2, 2011, 7-41.

[22] "…yine O'na tarafımızdan bir ilim öğretmiştik." Kehf Sûresi 65. Ayet.

[23] *Silsilenâme,* v. 1b.

Ali bin Ebî Tâlib kerremallâhu vechehû hazretlerine muttasıl ve müteselsil olmağla…[24]*"* ifadesinden hareketle Hz. Ali'ye dayandırıldığı görülmektedir. Ayrıca *"…ene medînetu'l-ulûm ve Aliyyu bâbuhâ (Ben ilimler şehriyim, Ali de o şehrin kapısıdır.)"* meâlindeki Tirmîzî'de geçen ve Hz. Ali'nin ilmî yetkinliğini ifade eden hadisten hareketle silsilenin Hz. Ali'ye muttasıl ve müteselsil olduğu da tekraren vurgulanmaktadır.[25] Ayrıca silsilede Hz. Ali, Hz. Peygamber'in zikrullâh yani Kelime-i tevhîdin sırrıyla ilm-i ledünnü ve ma'ârif-i ilâhiyeyi yani on sekiz bin âlemin ve eşyânın hakâikini öğrettiği kişidir. Ömer Fuâdî, Molla Câmî (ö. 898/1492)'nin *Yusuf ve Züleyhâ* ve İbn Arabî (ö. 638/1240)'nin *Mişkâtu'l-Envâr* adlı eserlerinden alıntılar yaparak da Hz. Ali'nin Hz. Peygamber tedrisinde ilm-i ledünnî ve maârif-i ilâhiyye tahsîl ve istirşâd ettiğini ifade ederek görüşlerini destekler.[26]

Ömer Fuâdî altıncı varaktan sonra Şeyh Şabân-ı Velî'nin silsilesini verir. Yukarıda da ifade edildiği üzere Şabâniyye tarikatı, Halvetiyye tarikatına bağlı Ahmediyye, Rûşeniyye, Şemsiyye gibi dört ana kol arasında yer alan Cemâliyye kolunun Şabân-ı Velî'ye nisbetle anılan bir şubesidir. Nitekim silsilede geçen Şeyh Çelebî Sultân Aksarâyî(Cemâlu'l-Halvetî) de Şeyh Şabân-ı Veli'nin mürşitleri arasında gösterilmektedir.[27] *Silsile*'ye göre Şabân-ı Velî, seyrü sülük sürecini Bolu şehrinde Cemâl-i Halvetî halifesi olan Hayreddin Tokadî tedrîsinde tamamlamıştır.[28]

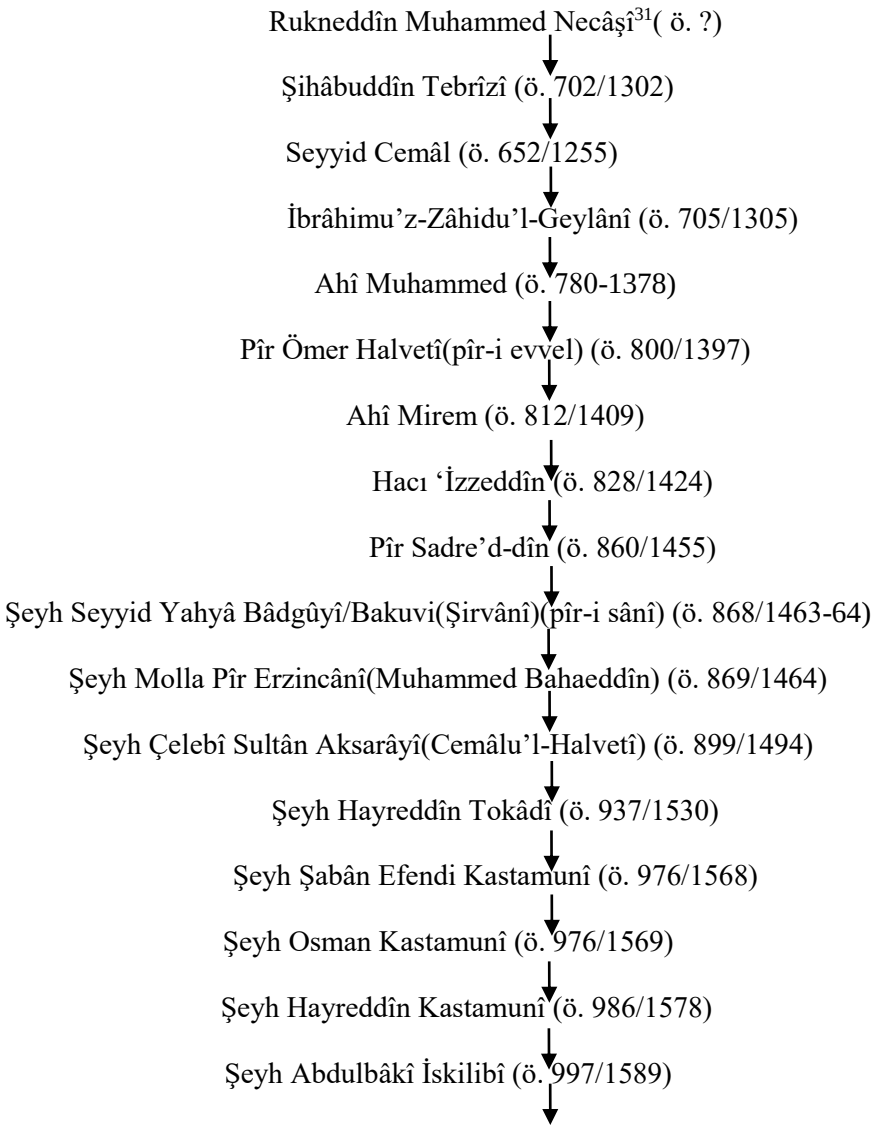
Yine Şeyh Şabân-ı Velî, silsilede isimleri geçen ve kendisinin ardından sırasıyla tekkede postnişin olan şeyhlerden Kastamonulu Osman Efendi'yi (ö. 976/1569) Tokat'a; "Kazancı Hayreddin" adıyla bilinen Hayreddin Efendi (ö. 987/1579)'yi Amasya'ya, İskilipli Abdülbâki Efendi (ö. 997/1589)'yi Çorum'a, Muhyiddin Efendi (ö. 1013/1604)'yi Şam'a yollamıştır. Halifeleri arasında yer alan Muharrem Efendi'nin İstanbul'daki Süleymaniye Camisi'nde vaizlik yaptığı da bilinmektedir.[29]

[24] *Silsilenâme,* v. 2b.
[25] *Silsilenâme,* v. 2b.
[26] *Silsilenâme,* v. 3a-6a.
[27] *Silsilenâme,* v. 7a.
[28] *Silsilenâme,* v. 7a.
[29] *Silsilenâme*, v. 7a; Reşat Öngören, *Osmanlılar'da Tasavvuf(Anadolu'da Sufiler, Devlet ve Ulemâ-XVI. Yüzyıl)*, İz Yayıncılık, 2003, 89; Tatcı, "Şabâniyye", 212; Mustafa Tatcı "Hazreti Pîr Şeyh Şabân-ı Veli ve Şabâniyye", *I. Uluslararası Şeyh Şabân-ı Veli Sempozyumu-1*, c.1, 2012, 47.

4. Silsilenâme'ye Göre Şeyh Şabân-ı Velî'nin Tarikat Silsilesi[30]

[30] *Silsilenâme*, v. 6b.

[31] Çatak'a göre, Necaşi değil "Sencasi" olmalıdır. Bkz. Adem Çatak, "Son Dönem Şabâniyye Tarikatı Postnişinlerinden Nevrekoblu Şeyh Ahmed Rıfat Efendi ve Mu'înu'l-Mürîd adlı Eseri", *I. Uluslararası Şeyh Şa'bân-ı Velî Sempozyumu(Şeyh Şa'bân-ı Velî'yi Anma ve Anlama)*, c. II, 2012, 328.

Şeyh Muhyiddîn Kastamunî (ö. 1013/1604)[32]

Çatak, son dönem Şabâniyye tarikatı postnişinleri arasında yer alan Nevrekoblu Şeyh Ahmed Rıfat Efendi'ye ait *Mu'înu'l-Mürîd* adlı eserin son kısmında, silsileyi Şeyh Mustafa Efendi el-Çerkeşî'ye kadar getiren bir silsile vermektedir. Eserde, Ömer Fuâdî'den sonra verilen Halvetî Şabânî şeyhleri kronolojik olarak şunlardır: "…Şeyhü'l-meşâyıh Ömer el-Fuâdî, İsmail Çorumî, Şeyh Mustafa el-Kastamunî, Kutbu'l-ârifîn el-Hâc Alâaddin Efendi Kangırî (Çankırî), Karabaş Velî Uzun Ali Efendi, Şeyh Nasuhî Efendi Üsküdârî, Abdullah Rüşdî Efendi el-Mudurnuvî, El-Hâc Muhammed Efendi Ez-Zoravî, Müceddidü'ttarîk pîr-i sânî el-Hâc Mustafa Efendi el-Çerkeşî, Hacı Halil Efendi Geredevî Hacı Muhammed Emin Efendi Zağferanbolivi, Şeyh Ahmed Rifat Efendi Nevrekobî, Şeyh Süleyman Sırrı Efendi Nevrekobî Şeyh Mustafa Efendi el-Çerkeşî…"[33]

SONUÇ

Halveti Şabânilik tarikatına ait temel kaynak niteliğinde olan ve Şeyh Şabân-ı Velî'nin tarikat silsilesini ortaya koyan bu yazma eserin tam metin halinde neşredilerek muhteva analizinin yapılmasının bu alanda çalışma yapanlar için katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Nitekim ele aldığımız *Silsilenâme*'de öncelikle tasavvufî kültürün batınî çehresi izah edilmiş ve ledünnî ilmin Hz. Muhammed tarafından öğretildiği kabul edilen Hz. Ali'nin Hz. Muhammed'den sonraki silsilede ilk isim olduğu ifade edilmiştir. Silsilenin Hz. Ali'ye ulaşması yönüyle Şabâniyye tarikatı Alevî tarikatlar kategorisinde yer almaktadır. Bununla birlikte Şeyh Şabân'a ait *Menâkıbnâme*'de geçen silsile ile müstakil *Silsilenâme*'de geçen isimlerin aynı olduğu dolayısıyla Şeyh Şabân-ı Velî'nin silsilesinde yer alan şahıslarda bir farklılık bulunmadığı anlaşılmıştır. Bir diğer ifadeyle her iki eser Şabanî silsilesi yönüyle birbirini teyit etmektedir.

Şabâniyye silsilesinin Şeyh Şabân-ı Velî'den Hayreddîn Tokadî, Cemâl Halvetî (ö. 1494), Pîr Muhammed Bahâeddîn Erzincânî (ö. 1475) kanalıyla Halvetiyye tarîkatında pîri sânî olarak kabul edilen Seyyid Yahya Şirvânî (ö. 1464)'ye ulaştığı görülmektedir.

[32] Silsilede yer alan şeyhlerin ölüm tarihleri için bkz. Mustafa Aşkar, "Bir Türk Tarikatı Olarak Halvetiyye'nin Tarihi Gelişimi ve Halvetiyye Silsilesinin Tahlili", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. XXXIX, Sayı: 1, 1999, 555-558; Fatih Çınar, "Habib-i Karamani ve Tasavvufi Düşüncesi", *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2018, c. 6, Sayı: 1, 150.

[33] Çatak, "Son Dönem Şabâniyye Tarikatı Postnişinlerinden Nevrekoblu Şeyh Ahmed Rıfat Efendi ve Mu 'înu'l-Mürîd adlı Eseri", 327-328.

Silsilenâme'nin Latinizesi

(1b)*Şa'bân Efendi Hazretlerinin Silsile-i Şerîfleri beyânıdır.*

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Hüve'l-'alîmu'l-hakîm.

Hudâ-yı Rabbi'l- 'âlemîn. Ve Hakk-ı erhamu'r-râhimîn. Celle zâtihî ve alâ sıfâtıhî. Sultânu'l-kevneyn. Ve Resûlu's-sakaleyn. Habîb-i Ekrem. Ve Resûl-ı efhâm. Sallallâhu aleyhi vesellemehû aradan zâtiyye-i ezeliyyesinden rûh-ı kuds cemîl-i emîn vahiy ehli Hazreti Cebrâil aleyhisselâm vâsıtasıyla vahy-i seb'u'l-mesânî ve inzâl-i Kur'ân-ı 'azîm idub ed'u ileyye sebîl-i Rabbike bi'l-hikmeti ve'l-mev'izati'l haseneti kelâm-ı şerîfi ve nass-ı latîfi ile kulların kendüye da'vet itdikde Hazreti Resûl-i Ekrem Sallalâhu Aleyhi ve Sellem dahî ashâb-ı 'izâm-ı Râşidîn ve cihâr yâr-ı güzîn mürşîdine 'ulûm-ı dîniyye-i zâhiriyyeyi ta'lîm etdiklerinden mâ'adâ Hulefâ-i Râşidîn Ebubekir es-Sıddîk ve Ömeru'l-Fârûk ve Osman Zinnûreyn ve 'Aliyyu'l-Murtezâ hazretlerine ve sâir sahâbe-i kirâmdan ulemâ ve fuzelâsına rıdvânullahi 'aleyhim ecma'în, *"İnne li'l-insâni zahran ve batnan ve libatnihî batnan ilâ seb'ati abtun ve inne li'l-Kur'âni zahran ve batnan ve libatnihî batnan ilâ seb'ati abtun fe'l-insâne ve'l-Kur'ân.*[34]*"* tuman buyurdukları hadîs-i şerîf***(2a)*** mefhûm-ı münîfince merâtib-i Kur'âniyye, merâtib-i insâniyye hasebi ile zâhir ve bâtının telkîn irşâd idub enbiyâ-i 'izâm ve ulu'l-'azmdan sâhibu't-Tevriyye Hazreti Musa Aleyhisselâma 'ilm-i ledünnü irşâd iden Hazreti Hızır Aleyhi's-selâm hakkında nâzil olan *"Ve allemnâhu min ledunnâ 'ilmen.*[35]*"* hükmüyle ma'nâ-yı ledünlerin dahî onlara irşâd idüb mezbûrlar dahî merâtib-i fenâî tahsîl ile makâm-ı bekâya vâsıl olub ilm-i ledünnî sultânı olduklarından mâ'adâ feyz-i Rahmânî ve 'ilm-i birabbânî ile teselsül-i suverî ve ittisâl-ı ma'nevî ile ile'l-ân zuhûr iden evliyâ-yı 'izâm ve ahâli-i irfân-kirâma i'tâ ve îsâl eylemişlerdir. ***Limuharrire'r-risâle Derviş Ömeru'l-Fuâdî.*** *Hâliyle kemâl ile tahsîl-i fenâ eyle. Bâkî olur ol sende 'ilm-i ledunn Sultânı. Hakk Te'âlâ zevk-ı hâl ile ve şuhûd-ı kemal ile ve hâl u kemâl cümle müyesser ide. Amin.* Ve cihâr yâr-ı güzîn zâhir ve bâtın her birinin tekmîl merâtib etmiş mürîd 'âlimleri vardır velâkin menâkıb-ı seniyyeleri sadedinde olduğumuz Şeyhimiz ve sultânımız ve Sultân-ı ehl-i irfân***(2b)*** ve burhân-ı ehl-i hâlân Şeyh Şa'bân Efendi Hazretlerinin hakîkat-i asliyyeleri ve silsile-i 'aliyyeleri 'inda'llâhi aliyyu'ş-şân olan Esedullâhu'l-gâlib Ali ibn Ebî Tâlib kerremallâhu vechehû hazretlerine muttasıl ve müteselsil olmağla meşâyih-i 'izâmın kitâbların ve risâlelerin tetebbu'

[34] Bkz. 18. dipnot.

[35] *"…yine O'na tarafımızdan bir ilim öğretmiştik."* Kehf Sûresi 65. Ayet.

idub şan-ı şerîflerinde, *"Ene medînetu'l-'ulûm ve 'Aliyyu bâbuhâ.*[36]*"* vârid olub Resûl-i Ekremin Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem 'ilm-i ledunnîsinden feth-i bâb olan 'Aliyyu veliyyullâh hazretlerine isnâd-ı sahîh ile isnâd ve onlardan rivâyet olunan hadîs-i şerîfi bulub silsile-i şerîfleri husûsunda nakl u beyân olundu. Hatta *Mişkâtu'l-Envâr*[37] adlu kitâbda dahî bu mefhûmu sarâhaten müeyyed olub ve Hazreti 'Ali'den rivâyet olunur hadîs-i şerîf vardır. Fezâili *"Lâ ilâhe illallâh."* da mestûrdur. ***Hadîs-i şerîf budur:*** *"Ve kad câe bi isnâdi sahîh-i ilâ 'Ali bin Ebî Tâlib kerremallâhu vechehû İnnehû kâle liresûlillâhi Sallallâhu Aleyhi ve Sellem: 'Dellenî ilâ akrebi't-tarîk ila'llâhi ve efdalihâ indallâhi ve eshelihâ 'alâ 'ibâdillâhi.' fekâle Aleyhisselâm: 'Aleyke bimâ nâlte bihi'n-nübüvveti.' Kâle Radıyallâh: 'Mâ zâke biresûlillâhi.' Kâle Aleyhisselâm:* ***(3a)*** ***'****Müdâvemeti zikrullâh fi'l-halevât.' Kâle 'Ali Radiyallah: 'Yâ Resûlallâh, e hâkezâ fazîletu'z-zikri ve küllü'n-nâs zâkirûn.' fekâle Aleyhisselâm: 'Yâ 'Ali lâ tekûmu's-sâate ve 'alâ vechi'l-arz men yakûlullâhe.' Fekâle 'Aliyyu: 'Keyfe üzkur?' Fekâle Aleyhisselâm: 'Gammaza ayneyke ve ente temse'u minnî sümme kulte ente selâse merrâtin ve ene esme'u minke.' Fekâle Aleyhisselâm: 'Lâilâhe illallâh selâse merrâtin nâfiyen min aynihî müsebbiten ilâ şimâlihî muğammidan ayneyhi râfi'an savtihî ve 'alâ yesmeu.' Sümme kâle 'Aliyyu Radiyallâhu anh: 'Lâ ilâhe illallâh selâse merrâtin nâfiyen min yemînihî müsebbiten ilâ şimâlihî muğammidan ayneyhi râfi'an savtihî.' Ve'n-nebiyyi Aleyhisselâm: 'Yesme'u fefethillâhi kalbihî ve ra'yu mâ ra'y."* ***Terceme-i hadîs-i şerîf:*** Rivâyet-i sahîha geldiği Esedullâhu'l-gâlib 'Ali ibn Ebî Tâlib kerremallâhu vechehû hazretleri Hazreti Muhammed Mustafâ Sallallâhu Aleyhi ve Selleme irâde-i sâdıka ile mürîd-i sâdık mertebesinde olub 'ilm-i ledünnî ve ma'ârif-i ilâhiye tahsîl ve istirşâd kasdın itdi. Yâ Resûlallâh, 'dellenî ilâ akrebi't-tarafi ilallâh ve efdaluhâ 'indallâh ve esheluhâ 'alâ 'ibâdillâh' ya'ni Hazreti 'Ali eyitdi: 'Yâ Resûlallâh Hakk Te'âlâ celle ve 'alâyihî hakîkat-i vuslat ve sıfât ve zâtına ma'rifet içün bana Allah***(3b)*** yollarından bir yol göster ki ol yol Allah Te'âlâya giden yolların yakîni ola ve Allah Te'âlâ katında yolların efdali ve doğrusı ola ve Allah Te'âlâ kullarına sülûk idüb gitmeğe âsân ve kolay ola.' didikde, 'Ya Ali 'aleyke bimâ nâltu bihi'n-nübüvveti.' buyurdular ya'ni 'Yâ 'Ali zikr olunan yolu istersen şol şey ki ben onunla nübüvvete yetişdim. Ol şey' senin üzerine olsun.' didiler. Ol nesneden murâd kelime-i tevhîddir ki, Hazreti Resûlullâhın nübüvveti ol kelime-i tayyibe-i 'âliye ile zâhir ve sâbit ve mütehakkık olmuşdur. Ondan sonra Hazreti 'Ali ol

[36] *"Ben ilimler şehriyim, Ali de o şehrin kapısıdır."* meâlindeki Tirmîzî de, "Ben hikmet eviyim, Ali de onun kapısıdır." eklinde geçen ve Hz. Ali'nin ilmî yetkinliğini ifade eden hadis. Bkz. Tirmizi, es-Sünen, thk. Ahmed Muhammed Şakir, c. V, 637, Hadis No: 3723, Mısır 1975.

[37] Muhyiddîn İbn Arabî'ye nisbet edilen eser. Bkz. İbn Arabi, Nurlar Hazinesi, çev. Mehmet Demirci, İz Yayıncılık, İstanbul 1990.

şey'in hâlinden ve mâhiyetinden suâl idüb eyitdi: 'Yâ Resûlallâh, ol ne nesnedir ki sen onunla nübüvvete yetişdin.' didikde, Resûlullâh, 'Müdâvemetun zikrullâh fi'l-halavât.' buyurdular. Ya'ni 'Yâ 'Ali sana didiğim nesne oldur ki, gayrı hâlleri terk it ve hâtıra-i tard idüb Allah Te'âlâyı dil ve beyân 'âleminde sıdk ve ihlâs ile zikr itmekdir.' Ba'dehû zikrullâhın fazîletinden suâl idüb eyitdi: 'Yâ Resûlallâh, e hâkezâ fazîletu'z-zikri ve külli'n-nâsi zâkirûn.' Ya'ni, 'Yâ Resûlallâh Hakk Te'âlâyı zikr itmek tabunuk gibi midir? Hâlbuki her adam oğlanları Allah Te'âlâyı ***(4a)***zikr iderler.' didikde, Hazreti Resûlullâh zikrullâhın fazîleti bâbında terakkî kasd idüb, 'Yâ Ali, lâ tekûmu's-sâate ve 'alâ vechi'l-arz men yekûlullâhe." buyurdular. Ya'ni, 'Yâ 'Ali zikrullâhın fazîleti ve ümmetime nef'i ol kadardır ki, mâdem ki yeryüzünde Allah Te'âlâ Hazretin zikri der bir mü'min kul ola, kıyâmet kopmaz.' ***Lâyiha*** Bu beyân-ı şerîf ve kelâm-ı latîfden ma'lûm oldu ki, yerler ve gökler ve dağlar ber karâr olub durması ve felekler devr idüb yağmurlar yağub eşcâr ve nebâtât bitüb ve ay, gün ve yıldızlar doğub rû-yı 'âlem münevver ve rûşen olması ve dîn ve diyânet bulunub ve Kur'ân-ı 'azîm tilâvet olunub ve 'ulûm-ı zâhiriyye ve bâtıniyye-i ledünniyye tahsîl ve tekmîl olunub Âdem oğulları safâ-yı nizâm-ı 'âlem ile pür safâ ve âsûde hâl olub envâ'-ı ni'metler bulması zikrullâhın bereketi ve şeref-i 'izzeti ile imiş ve Hazreti Resûl Aleyhisselâm fazîlet zikri beyân itdikden sonra Hazreti 'Ali Radiyallâh, keyfiyet-i zikirden dahî suâl idüb, 'Yâ Resûlallâh Keyfe uzkur?' buyurdular. Ya'ni 'Yâ Resûlallâh Hakk Te'âlâyı zikr ***(4b)*** ider oldukda ne vechile ve ne keyfiyetle ve ne hâlde zikr ideyin.' didikde, Hazreti Resûlullâh, 'Yâ 'Ali, gammiz ayneyke ve ensıt hattâ uzkur selâse merrâtin ve ente temse'u minnî sümme tezekkur ente selâse merrâtin ve ene esma' minke.' buyurdular. Ya'ni Hazreti Resûl Aleyhisselâm eyitdi, 'Yâ 'Ali, gözlerin yum ve epsem ol dur. Ben Allah Te'âlâ Hazretin üç kere zikr idince ve sen benim dedugimi benden dinle. Ondan sonra üç kere sen zikr eyle. Ben dahî senden dinleyeyin.' didi. Fekâle Aleyhisselâm, 'Lâ ilâhe illallâh selâse merrâtin." Ya'ni Hazreti Resûl-i Ekrem Hazreti 'Ali'ye telkîn ve irşâd idüb ehl-i tekmîl itmek kasdına üç kere, "Lâ ilâhe illallâh." didi. "Nâfiyen min yemînihî", ya'ni mübârek başların sağ cânibine salub, "Lâ ilâhe…" dimek ile gayrıdan ulûhiyeti nefy ider olduğı halde "müsebbiten ilâ şimâlihî", ya'ni "mübârek başların sol cânibine salub, "illallâh" dimekle ulûhiyeti Allah Te'âlâ'ya isbât ve mukarrer ider olduğı hâlde "muğammidan ayneyhi", ya'ni "mübârek gözlerin yumduğu halde, "râfi'an savtuhû", ya'ni "mübârek âvazların kaldurub zikr-i cehrî ider olduğı hâlde" ***Lâyiha*** Zikr-i cehrînin***(5a)*** sıhhatine ve cevâzının sübûtuna delîl çokdur. Cümleden bir delîl-i sarîh budur ve ehline ma'lûmdur. "Ve 'Aliyyu yesme'u" ya'ni, Hazreti 'Ali Hazreti Resûlullâhın zikr-i şerîflerin irâdet ve teslîm ile dinler olduğu halde, sümme kâle 'Ali Radiyallâh, "Lâ ilâhe illallâh selâse merrâtin nâfiyen min yemînihî ve müsbiten ilâ şimâlihi muğammiden ayneyhi râfi'an savtuhu, ve'n-Nebiyyi yesme'u", ya'ni "Hazreti

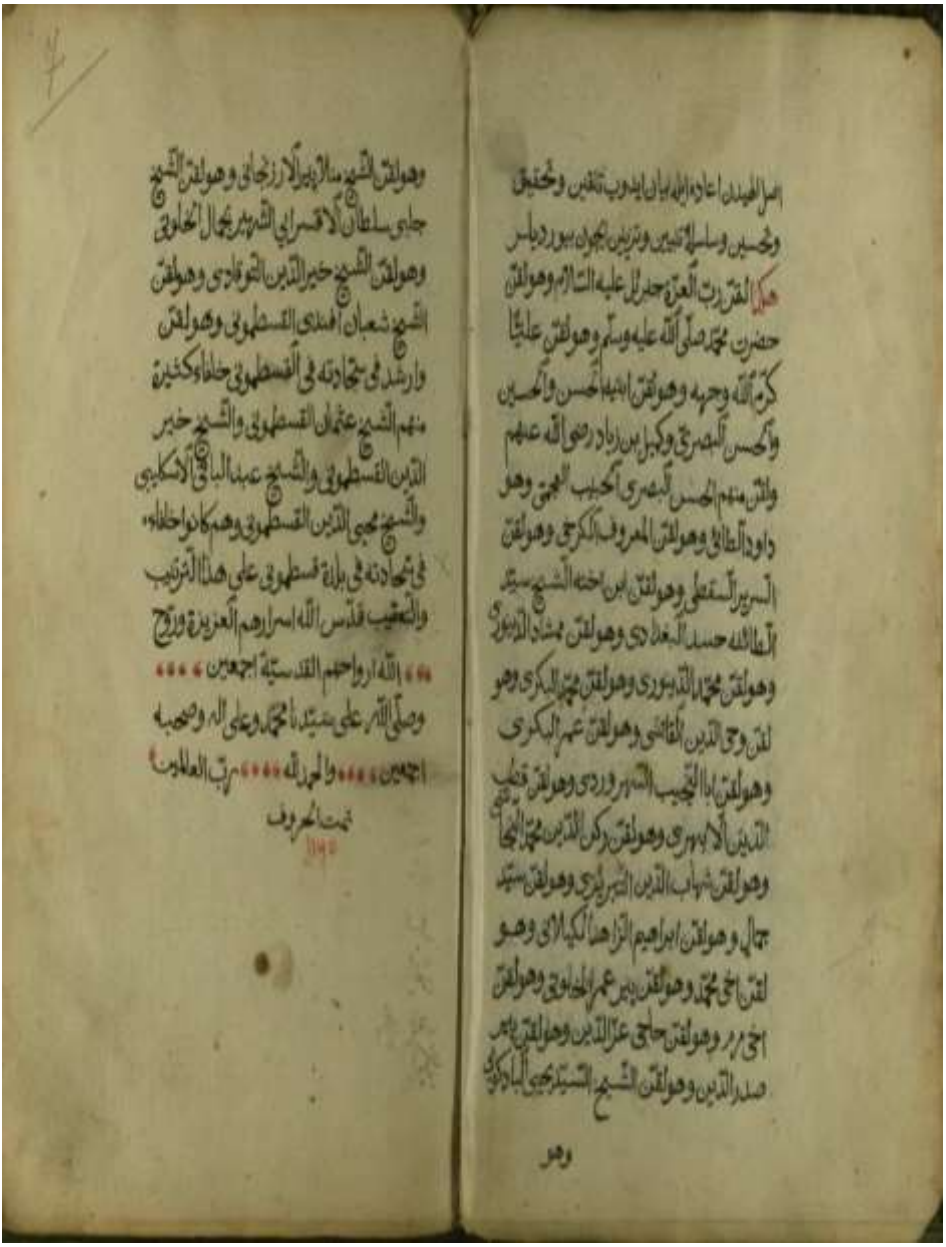
‘Ali Kerremallâhu vechehu Hazreti Resûlullâhın zikr-i cehrîlerin istirşâd ve tahsîl-i ma‘rifet ve tekmîl-i hakîkat kasdına dil ve can kulağıyla dinledikden sonra Hazreti Resûlullahdan tekrâr istirşâd ve istifâza kasd idüb feth-i kalb ve celâ-yı rûh ve inkişâf-ı ser kasdına Hazreti Resûlullâh gibi zikr olunan hey’et ve hâlet üzere üç kere Lâ ilâhe illallâh diyub Hazreti Resûlullâh dahî telkîn ve irşâd ve ifâza-i kemâlât-ı ilâhiye kasdına değildi. Hemân Hazreti ‘Ali Radiyallâh tebareke ve te ‘âlii bu vechile zikr itdiyse, “Fefetehallâhu kalbuhû ve ra’yu mâ ra’yu” ya‘ni Hazreti Resûlullâh Te‘âlâ ol meclisde ve ol vakitde Hazreti ‘Ali’nin kalbin açub feyz-i ilâhî ve irşâd-ı Resûlullâh ile gördüğün gördü. ***(5b)*** ***Beyân-ı Latîf*** ya‘ni cemî‘-i etvârdan ve ekvârdan ve edvârdan ve esmâ ve sıfâtdan ve tecelli-i zâtdan ve fenâdan ve bekâdan ve cem‘den ve cem‘u’l-cem‘den ve fark-ı sânîden ilâ mâ şâellâhu ne kadar merâtib ve makâmât var ise nefsen ve kalben ve rûhan ve sırran keşf olub avâlim-i erba‘adan mülk-i melekût ve ceberût ve lâhût hâsılu’l-kelâm nâsutdan lâhuta varınca feth olub on sekiz bin ‘âlemin ve eşyânın hakâikine ‘âlim olub Resûl-i Hudâ ve server-i enbiyâ ve rehber-i evliyâ Muhammed Mustafâ Sallallâhu Aleyhi ve Sellemin iznu’l-eşyâgâhı deyu Cenâb-ı Hudâ’ya du‘â idüb vâsıl oldukları ma‘nâ-i hakîki-i tahsîl ve tekmîl idüb kutbiyyet-i kibrî müyesser oldu ki tâlib sâlikin tahsîlde tekmîlden murâd dahî oldur. ***Lâyiha*** Azîz karındaşlar bu bir anda vaki‘ olan bu kadar fütûhâtı Hazreti ‘Ali’den ba‘îd görüb ve ta‘accub itmeyesiz ki, Hazreti Resûlullâh Aleyhisselâm şân-ı şerîflerinde, *“Ene medînetu’l-‘ulûm ve Aliyyu bâbuhâ.”* buyurmuşlardır. Ya‘ni, *“Ben ilmin şehriyin, Ali ilim şehrinin kapusıdır.”* ‘alâ vechi’t-temsîl Hazreti Ali’nin ***(6a)*** kemâlin beyânıdır ki, mâdde-i ‘ilm-i ilâhî bendedir. Menşe’-i ‘ilim benim vücûdumdadır. Ammâ feth-i intişârî ve cümle ‘ulûmun halka vusûlı Hazreti ‘Ali’den olur dimekdir çünkü bâb-ı ilim olıcak. ***Beyit*** *“Mukarrer hod ‘ilm-i Hakk’ın sıfâtı/ Şikâr iden sıfâtı buldı zâtı.”* mefhûmunca hidâyet, Hakk Te‘âlâ ve himmet-i Resûl-i Hudâ ile mahzen-i ‘ilm-i ledünnî olan kalb-i selîmleri açılub bu vech ile feth-i bâb olmak ba‘îd değildir. Hakk Te‘âlâ cümle tâliblere hâl ve nûr ve kemâl-i server ile bu ahvâli ve bu keşf-i ma‘nevî müyesser ide. Âmin. ***Fasıl*** ve dahî bu hadîs-i şerîfin ledünnî ‘ilminde telkîn ve irşâda delâletin beyânından sonra Kutbu’l-‘Ârifîn ve zahru’l-vâsılîn mest-i bâde-i câm-ı ilâhî Hazreti Molla Câmî kuddise sırruhû Hazretlerinin Yusuf ve Züleyhâ nâm kitâb-ı müstetâblarında vird-i istân matla‘ında ***Beyt*** *“Sahn-ı pervâzın kâşâne-i râz/Çinîn pîrûn rehdâzîrde avaz.”* buyurdukları zümer-i latîfleri üzere nûru’l-envâra vâsıl ve hakîkat-ı asliyyeye mütevâsıl olan ehl-i ahbâr pür iktidâr ve rast güftâr küşûfet gayb-ı ilâhî ve ifâza-i rahmânî ile tekrâr ***(6b)*** asl-ı ilâhîden i‘âde ile beyân idüb telkîn ve tahkîk ve tahsîn ve silsile-i tebyîn ve tezyîn içün buyurdılar. Hâkezâ lekkane Rabbu’l-izzeti Cebrail Aleyhisselâm ve hüve lekkane Hazreti Muhammed Sallallâhu Aleyhi ve Sellem ve hüve lekkane ‘Aliyyen Kerremallâhu vechehû ve hüve lekkane ebniye el-Hasan ve’l-Hüseyn ve’l-Hasanu’l-Basriyyu,

el-Habîbu'l-'Acemî ve hüve Dâvudu't-Tâî ve hüve lekkane el-Ma'rûf el-Kerhî ve hüve lekkane es-Seriru's-Sakatî ve hüve lekkane ibn uhtuhû eş-Şeyh Seyyidu't-Taife Cüneydü'l-Bağdâdî ve hüve lekkane Mimşâdu'd-Dineverî ve hüve lekkane Muhammedu'd-Dineverî ve hüve lekkane Muhammedu'l-Bekrî ve hüve lekkane Vahyu'd-dîn el-Kâdî ve hüve lekkane Ömeru'l-Bekrî ve hüve lekkane Eba'n-Necîbu's-Sühreverdî ve hüve lekkane Kutbu'd-dîn el-Ebherî ve hüve lekkane Rukneddîn Muhammed en-Necâşî ve hüve lekkane Şihâbu'd-dîn et-Tebrîzî ve hüve lekkane Seyyid Cemâl ve hüve lekkane İbrâhimu'z-Zâhidu'l-Geylânî ve hüve lekkane Ahî Muhammed ve hüve lekkane Pîr Ömeru'l-Halvetî ve hüve lekkane Ahî Mirem ve hüve lekkane Hacı 'İzzeddîn ve hüve lekkane Pîr Sadre'd-dîn ve hüve lekkane eş-Şeyhu's-Seyyid Yahyâ el-Bâdgûyî ***(7a)*** ve hüve lekkane eş-Şeyh Molla Pîr el-Erzincânî ve hüve lekkane eş-Şeyh Celebî Sultân el-Aksarâyî eş-şehîr bi-Cemâlu'l-Halvetî ve hüve lekkane eş-Şeyh Hayreddîn et-Tokâdî ve hüve lekkane eş-Şeyh Şa'bân Efendi el-Kastamunî ve hüve lekkane ve erşede fî seccâdetihi fi'l-Kastamunî hulefâ-i kesîratin minhumu'ş-Şeyh Osman el-Kastamunî ve'ş-Şeyh Hayreddîn el-Kastamunî ve'ş-Şeyh 'Abdu'l-bâkî el-İskilibî ve'ş-Şeyh Muhyiddîn el-Kastamunî vehüm kânû hulefâ-i fî'ş-şehâdetihî fî beldeti Kastamunî 'alâ hâza't-tertîb ve't-ta'kîb kuddisellâhu esrâruhumu'l-'azîzeti ve'r-rûh. Allâh ervâhuhumu'l-kudsiyyete ecma'în. Ve Sallallâhu 'alâ seyyidinâ Muhammed ve 'alâ âlihî ve sahbihî ecma'în. Velhamdulillâhi Rabbi'l-'âlemîn. Temmetu'l-hurûf 1165(1751)

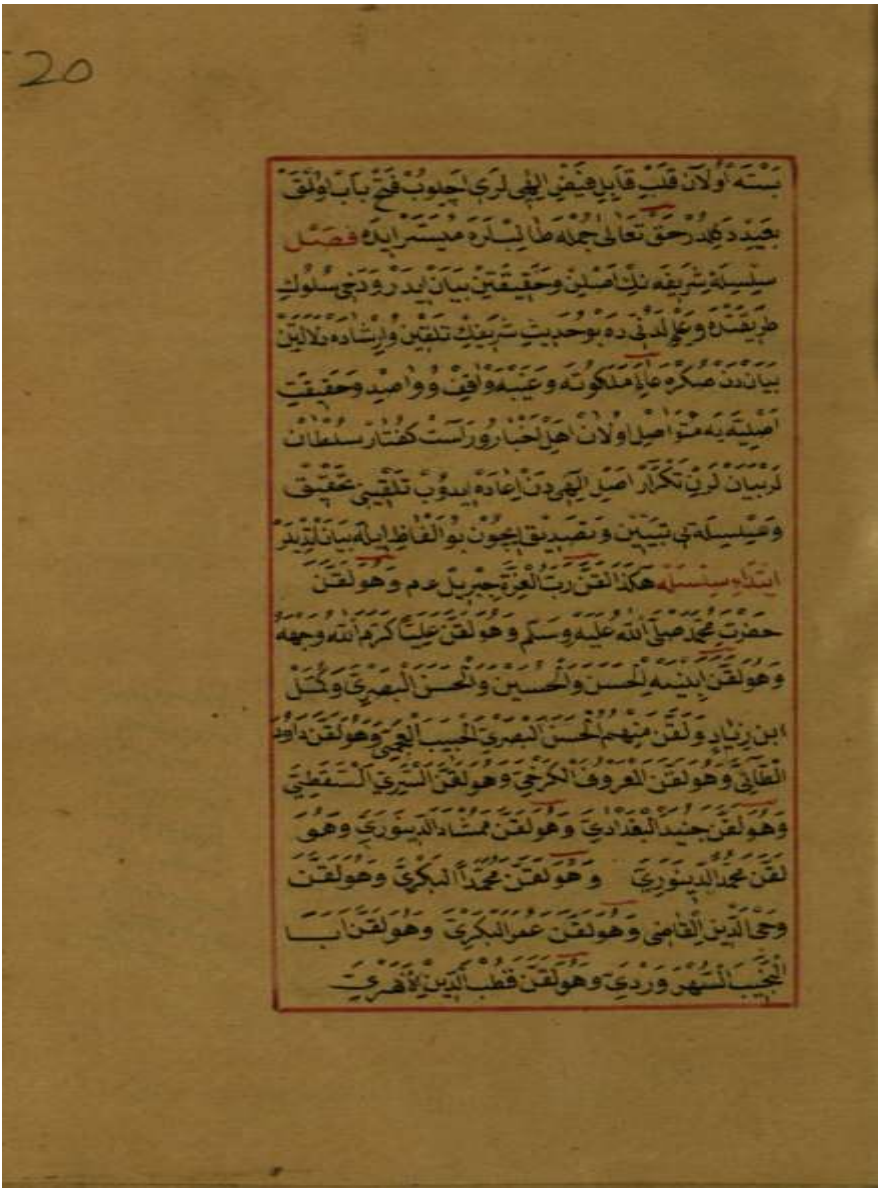
Resim 1. Ömer Fuâdî'nin Silsilenâme'sinin ilk yaprağı

Resim 2. Silsilenâme'de Şeyh Şabân Velî'nin silsilesinin verildiği 6b-7a varakları

Resim 3. Şeyh Şabân-ı Velî'nin Tarikat Silsilesi'nin yer aldığı Menâkıb-ı Şeyh Şabân adlı eserin 20a-21b varakları.

Resim 4. Şeyh Şabân-ı Velî'nin Tarikat Silsilesi'nin yer aldığı Menâkıb-ı Şeyh Şabân adlı eserin 20a-21b varakları.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Aşkar, M. (1999). Bir Türk tarikatı olarak Halvetiyye'nin tarihi gelişimi ve Halvetiyye silsilesinin tahlili. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXXIX (1), 535-563.

Ceyhan, S. (2015). *Halvetiyye, Türkiye'de Tarikatlar (Tarih ve Kültür)*. (Semih Ceyhan (Ed.). İSAM. 695-778.

Çatak, A. (2012). Son dönem Şabâniyye tarikatı Postnişinlerinden Nevrekoblu Şeyh Ahmed Rıfat Efendi ve Mu'înu'l-Mürîd adlı eseri. *I. Uluslararası Şeyh Şa'bân-ı Velî Sempozyumu (Şeyh Şa'bân-ı Velî'yi Anma ve Anlama)* Seyit Aydın (Ed.), II, 309-331. Kastamonu Üniversitesi.

Çınar, F. (2018). Habib-i Karamani ve tasavvufi düşüncesi. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 147-174.

Efendi, İ. (1994). *İsmail Hakkı Bursevi'nin Kitâbu's-Silsileti'l-Celvetiyyesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp. Erişim tarihi: 18.02.2022.

Gölpınarlı, A. (1953). *Mevlanadan Sonra Mevlevilik.* İnkılap.

İbn Arabi. (1990). *Nurlar Hazinesi*. (Mehmet Demirci, Çev.). İz.

Kurnaz, C. & Tatcı, M. (2010). Şeyh Şabân-ı Veli. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt. 38, 208-210). Türkiye Diyanet Vakfı.

Maden, F. & Eğilmez, M. (2012). XIX. yüzyılda Şeyh Şabân Veli külliyesi, *I. Uluslararası Şeyh Şabân-ı Veli Sempozyumu-1 içinde*. s. 239-260. Seyit Aydın (Ed.) Kastamonu Üniversitesi.

Oran, S. A. (2017). Silsilenin tarikatların gelişiminde yeri ve önemi: Eyüp Hâtuniye Dergâhı Meşâyih silsilesi örneği. *İstanbul Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu-1 Bildiriler*. Hidayet Aydar; Muhammet Ezber (Ed.), 347-368. Üsküdar Belediyesi.

Ömer Fuâdî, *Menâkıb-ı Şeyh Şa'bân*. Milli Kütüphane 06 Hk 3254/1.

Ömer Fuâdî, *Silsilenâme*. Milli Kütüphane 06 Hk 4933/1.

Öngören, R. (2003). *Osmanlılar'da Tasavvuf (Anadolu'da Sufiler, Devlet ve Ulemâ-XVI. Yüzyıl)*. İz.

Sâdık Vicdânî. (1995). *Tarikatler ve Silsileleri (Tomâr-ı Turûk-ı 'Aliyye)*. (İrfan Gündüz, Yay. Haz.). Enderun.

Selvi, D. (2011). Her ayetin bir zâhiri bir bâtını vardır hadisindeki zâhir ve Bâtın kavramları üzerine değerlendirmeler. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi,* 11(2), 7-41.

Taberî, Muhammed b. Cerir b. Yezid. (2003). *Câmiü'l-beyân an te'vili âyi'l-kur'ân.* (Abdullah b. Abdülmuhsin-i Türkî, Thk.). I-XXVI.

Tatcı, M. (2012). Hazreti Pîr Şeyh Şabân-ı Veli ve Şabâniyye. *I. Uluslararası Şeyh Şabân-ı Veli Sempozyumu-1* içinde, s. 29-102, Seyit Aydın (Ed.) Kastamonu Üniversitesi.

Tatcı, M. (2010). Şabâniyye. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde. (Cilt. 38, 211-215). Türkiye Diyanet Vakfı.

Tatcı, M. (2012). *Hazret-i Pîr Şeyh Şabân-ı Velî*. H.

Tatcı, M. (2009). Senâyî Hasan Halvetî'nin divânı ve Manzûm bir celvetiyye silsilenâmesi. *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VI (Bildiriler) içinde*. s. 340-376. Coşkun Yılmaz (Ed.). Üsküdar Belediyesi.

Tirmizi, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre es-Sülemî, (1975). *es-Sünen*. (Ahmed Muhammed Şakir, Thk.). V. Daru'l-kütübi'l ilmiyye.

Tosun, N. (2009). Silsile, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde. (Cilt. 37, 206-207). Türkiye Diyanet Vakfı.

Yazar, İ. (2007). Ömer Fuadi, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde. (Cilt. 34, 61-63). Türkiye Diyanet Vakfı.

Yazar, İ. (2001). *Ömer Fuâdî, Hayatı Eserleri, Edebi Kişiliği ve Bülbüliyye'sinin Metni.* Hamle.

Yılmaz, N. (2012). Şabânîliğin XVII. yüzyıl Serencamı. *I. Uluslararası Şeyh Şabân-ı Veli Sempozyumu-1 içinde, s. 203-225.* Seyit Aydın (Ed.) Kastamonu Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

This article is about a Sufi treatise containing the sect line of Sheikh Şaban Veli, the founder of the Shabaniyye branch of the Halvetism. As a matter of fact, after the sixth leaf of the treatise, the lineage of Sheikh Şaban Veli is included. In our study, the content of the treatise was analyzed and the sect line of Sheikh Şaban Veli was compared with the lines mentioned in other works. As a concept, lineage is used in the meanings related to each other, more like genealogy and genealogy. It refers to the list containing the names of the sheikhs of a sect who gave

permission to each other in the Sufi culture. The document in which the names that make up the sequence are written is called silsilename or scroll. Being in a lineage in the sect tradition is important in terms of revealing the ratification process. These works, which date the lineage of the sheikhs of the sect to Hz. Muhammad, are the logs created by the students of a sheikh who sits in the postnishin office. It is seen that the lineages belonging to the sects generally extend to Hz. Ali or Hz. Abu Bakr. The lineage coming from Hz. Ali is called Aleviyye, and the one coming from Hz. Abu Bakr is called Sıddıkıyye (Bekriyya). Except for the Hacegan sect and the Nakşibendiyye, it is seen that other sects are based on Hz. Ali. It is accepted that the sequence tradition was transmitted verbally in the first periods, and then it was written down after the establishment of the sects from the 13th century. Sheikh Şaban Veli (d. 976/1569), one of the 16th century mystics, is the founder of the Shabaniyye branch of Khalvetiyye, one of the Ottoman Sufi schools of the period. It is mentioned after Sheikh Hayreddin Tokadi (d. 937/1530) in the lineage of the sect among the lineages belonging to the Shabanism sect started with Hz. Muhammad.

One of these sequences was written by Ömer Fuadi(d. 1046/1636), the fifth leader of the association of Khalwati Shabani convent. It is known that Ömer Fuadi has more than thirty poetic and prose works, in the fields of kalam and mysticism, in addition to his works such as *Türbename, Bülbüliyye* ve *Risale-i Habiyye* translated into contemporary Turkish. His work especially *Menakıb-ı Şeyh Şaban-ı Veli* was influential in the recognition and spread of Sheikh Şaban Veli and the Shabaniyye branch of the Halvetism. Our study will be on the *Silsilename* with the registration number 06 Hk 4933/1 of the National Library, dated 1751, about the sect succession of Sheikh Şaban Veli, the founder of Khalwati Shabaniyye. The content analysis of this work, which is a small mystic treatise, has been analyzed and the order sequence of Sheikh Şaban Veli has been given. In *Silsilename*, esoteric knowledge and ways of reaching in Sufi culture are briefly explained. In this context, Hz. Muhammed stated to the four caliphs and to some of the scholars and virtues among the Companions that the inner part of the human being has up to seven internal parts, just as it has the external and internal parts of the human being. In addition, he stated that the Qur'an also has an external and an internal one, and that internal part has up to seven internal parts. In the treatise, the external and internal aspects of the Qur'an and human levels are also included, and it is mentioned that Hz. Moses and Hz. Hızır are the sultans of the ledun science. Later, it was stated that the scholars, who were the followers of the caliphs, including Sheikh Şaban Veli, completed the levels of the external and internal sciences. It is seen that the list of the sheikhs for whom Sheikh Şaban Veli received approval was given by means of Hasan Basri and Hz.

Ali, based on Hz. Muhammad. We think that publishing this manuscript, which is the main source of Halveti Sabanism sect and reveals the sect line of Sheikh Şaban Veli, will contribute to those who work in this field. As a matter of fact, in the *Silsilename* we discussed, first of all, the esoteric aspect of mystical culture was explained and it was stated that Hz. Ali, who was accepted to be taught by Hz. Prophet, was the first name in the lineage after Hz. Muhammad. The Shabaniyye sect is in the category of Alevi sects in terms of the succession reaching Hz. Ali. However, it has been understood that there is no difference between the people in Sheikh Şaban Veli's lineage, since the names mentioned in the *Menakıbname* of Sheikh Şaban are the same and the names in the independent *Silsilename*. Sheikh Şaban Veli of the Shabaniyya lineage, through Hayreddin Tokadi, Cemal Halveti (d. 1494), Pir Muhammed Bahaeddin Erzincani (d. 1475), it is seen that it reached Sayyid Yahya Şirvani (d. 1464), the second pir of the Halvetiyye sect.